МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ГІРНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ

УДК (338.8+338.95) :622.003.13

ТЕРЕЩЕНКО МАРИНА КОСТЯНТИНІВНА

УДОСКОНАЛЕННЯ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ВУГЛЕДОБУВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Спеціальність 08.00.04 – Економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня

кандидата економічних наук

Дніпропетровськ – 2010

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі обліку та аудиту Національного гірничого університету Міністерства освіти і науки України (м. Дніпропетровськ).

Науковий керівник: доктор економічних наук, доцент
Павленко Ірина Ігорівна,

Національний гірничий університет
Міністерства освіти і науки України
(м. Дніпропетровськ),
декан фінансово-економічного факультету.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук
Кабанов Анатолій Іванович,
підприємство "Відділення вугілля, горючих сланців і торфу Академії гірничих наук України" (м. Київ),
заступник директора з наукової роботи;

кандидат економічних наук
Трифонова Олена Василівна,
Національний гірничий університет Міністерства освіти і науки України
(м. Дніпропетровськ),
доцент кафедри менеджменту організацій.

Захист відбудеться „15" січня 2010 р. о 11.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 08.080.01 у Національному гірничому університеті за адресою: 49027, м. Дніпропетровськ, просп. К. Маркса, 19, ауд. 10/409.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного гірничого університету за адресою: 49027, м. Дніпропетровськ, просп. К. Маркса, 19.

Автореферат розісланий „07" грудня 2009 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради В.М. Дереза

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Відповідно до „Стратегії розвитку вугільної промисловості України" основним завданням підвищення ефективності роботи галузі є створення механізму стимулювання підтримки потужності шахт для адресного державного і недержавного інвестування з метою максимального наближення показників роботи вугільних підприємств до рівня беззбитковості. Акцент цих завдань істотно змінюється в частині оцінки залишкових запасів, як джерела компенсації вибуття потужностей, без переорієнтації на імпорт вугілля або інші джерела енергії.

На сьогодні діючі шахти можуть функціонувати з необхідним ступенем ефективності лише в тому випадку, якщо вони будуть належним чином забезпечені інвестиційними ресурсами. Тривала політика штучно занижених цін на вугілля і практика дотацій, викликаних перевищенням собівартості над ціною призвели до втрати стимулів до дослідження і реалізації резервів покращення економічних показників, що характеризують стан шахти як системи.

Проблеми удосконалення оцінки інвестиційної привабливості вугледобувного підприємства завжди привертали увагу вчених. Широко відомі роботи Амоші О.І., Астахова О.С., Батченко Л.В., Вагонової О.Г., Воронкової А.Є., Галушко О.С., Довбні С.Б., Кабанова А.І., Павленко І.І., Райхеля Б.Л., Решетілової Т.Б., Саллі В.І., Трифонової О.В. та ін. Але погіршення стану вугледобувних підприємств завдяки відсутності чіткого механізму реалізації державної політики щодо розвитку вугільної галузі потребує перегляду існуючих підходів до управління вугільними підприємствами в умовах ринкової кон'юнктури.

В умовах обмеженої державної фінансової підтримки інвестиційної діяльності і непривабливості значної частини вугледобувних підприємств, важливого значення набули питання визначення інвестиційної привабливості окремих шахт для залучення недержавних коштів та впровадження корпоративних форм управління відпрацюванням ефективних запасів. Тому вирішення теоретичних і практичних задач удосконалення оцінки інвестиційної привабливості вугледобувного підприємства є безсумнівно актуальним.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Елементи дисертації знайшли своє відображення в планових держбюджетних науково-дослідних роботах кафедри менеджменту Національного гірничого університету „Розробка й обґрунтування методів оцінки економічної надійності й інвестиційної привабливості вугільних шахт" (№ держреєстрації 0103U001287, 2003-2004 рр.) і госпдоговірної теми "Розробка й обґрунтування методів оцінки економічного стану шахт в умовах реструктуризації та механізму визначення збалансованої ціни на вугілля й оптимального розподілу дотацій за специфікою окремих регіонів" (№ А410202060). Особистий внесок автора полягає в розробці методичних рекомендацій з оцінки стану шахт з урахуванням подальшої приватизації або корпоративного управління видобутком вугілля.

Мета і задачі дослідження. Метою даної роботи є узагальнення і розвиток науково-методичних основ, розробка інструментарію і практичних рекомендацій щодо удосконалення оцінки інвестиційної привабливості вугледобувного підприємства з ціллю його подальшої приватизації або для умов корпоративного управління відпрацюванням запасів. Для досягнення поставленої мети в роботі вирішені наступні задачі:

розроблена модель вибору варіанта розвитку вугільної шахти в умовах недержавного інвестування і корпоративної форми управління відпрацюванням запасів;

обґрунтовано поняття «ступінь перспективності» шахти, що являє собою кількісну (абсолютну або відносну) характеристику того результату, що визначає ефективність підприємства як системи;

розроблено показник, що характеризує порівняльну інвестиційну привабливість шахти, тобто її місце в низці підприємств за пріоритетністю державного і недержавного інвестування простого або розширеного відтворення на ринкових принципах;

запропонована модель оптимізації кількості інвестиційно привабливих шахт, складовими якої є максимізація економічної доданої вартості, а обмеженнями – діагностичні ознаки оцінки стану шахти з нижнім квазинормативним і верхнім – субоптимальним показниками;

розглянуто основні закономірності, що супроводжують розвиток вугільних підприємств, і на цій основі розроблені основні напрями підвищення ефективності корпоративного управління відпрацюванням запасів антрацитових шахт.

Об'єктом дослідження є процес удосконалення оцінки інвестиційної привабливості вугледобувного підприємства.

Предметом дослідження є теоретико-методичні основи і практичні аспекти удосконалення оцінки інвестиційної привабливості вугледобувного підприємства.

Методи дослідження. Теоретичну і методологічну основу дисертаційної роботи становить сукупність методів і прийомів наукового дослідження, використання яких обумовлено поставленою метою і задачами. Методологічними основами дослідження є системний підхід до аналізу економічних процесів, фундаментальні положення загальної економічної теорії, сучасні концепції управління економічним розвитком промислових підприємств.

Для вирішення поставлених у дисертації задач були використані такі методи: системно-логічний аналіз (для побудови багатофакторної рейтингової оцінки стану шахт як виробничих комплексів); факторний аналіз (для оцінки ефективності корпоративного управління відпрацюванням запасів і визначення граничних можливостей підприємств); методи теорії нечітких множин (вибір варіантів розвитку гірничих робіт на окремих шахтах у часі і просторі).

Інформаційну базу дослідження становлять основні положення і результати теоретичних розробок вітчизняних і зарубіжних дослідників, а також офіційні матеріали недержавних інформаційних органів, законодавчі і нормативні документи Верховної Ради і Кабінету Міністрів України, матеріали вітчизняних і зарубіжних періодичних видань, результати власних досліджень.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в систематизованому рішенні теоретичних і практичних питань удосконалення оцінки інвестиційної привабливості вітчизняного вугледобувного підприємства.

Наукові елементи новизни результатів дослідження, одержаних автором, полягають у таких положеннях:

удосконалено:

систему побудови рейтингу, тобто місця шахти, за принципом інвестиційної привабливості, в низці підприємств за пріоритетністю державного і недержавного інвестування простого або розширеного відтворення на ринкових принципах. Запропонована система об'єднана в єдиний управлінський контур і на відміну від існуючих, враховує динамічність розвитку шахти в просторі і в часі та поєднує фактори економічної надійності, економічний потенціал і ступінь забезпеченості запасами;

модель вибору й оцінки діагностичних ознак стану шахти, що на відміну від існуючих дозволяє встановити ступінь ієрархії шахти, сутність якої зводиться до розбивки зазначеної сукупності шахт на спеціальні групи за інвестиційною привабливістю та за пріоритетністю фінансування в умовах обмеженості інвестиційних коштів;

механізм обґрунтування ступеня перспективності шахти шляхом використання нового параметра – ступінь складності підземного господарства, що дозволило побудувати оригінальну модель оптимізації кількості інвестиційно привабливих шахт об'єднання на основі звуження меж обмежень задачі в міру зниження рейтингу підприємств;

дістали подальшого розвитку:

методичні підходи щодо урахування в діяльності вугільних підприємств обсягів інвестиційних коштів при економіко-математичному моделюванні вибору варіанта розвитку вугільної шахти в умовах недержавного інвестування і корпоративної форми управління

відпрацюванням запасів. Науково обґрунтовано, що доцільним вважається передача у корпоративне управління відпрацювання запасів за умови зниження собівартості видобутку вугілля по шахті в цілому у порівнянні із власною розробкою нових ділянок в умовах обмежених інвестиційних ресурсів шахти та інвестора.

Практичне значення одержаних результатів. Теоретичні положення, рекомендації і висновки, викладені в дослідженні, розширюють і удосконалюють знання щодо системи оцінки стану шахт у процесі приватизації і корпоративного управління відпрацюванням запасів.

Методичні рекомендації з оцінки стану та доцільності підтримки потужності антрацитових шахт впроваджені в ДП „Торезантрацит" (довідка № 06/01-1546 від 20.03.2009 р.).

Також методичний підхід до удосконалення оцінки інвестиційної привабливості вугледобувного підприємства та системи оцінки стану шахт у процесі приватизації і корпоративного управління відпрацюванням запасів використовуються в навчальному процесі при викладанні дисциплін „Економіка підприємства", „Оцінка бізнесу і підприємства" (довідка № 05-19/83 від 01.06.2009 р.). Наукові положення, сформовані в дисертаційній роботі, можуть слугувати базою для наступних наукових досліджень і практичних розробок у напрямку удосконалення системи управління на вітчизняних вугільних підприємствах.

Особистий внесок здобувача. Методичні підходи, теоретичні узагальнення, рекомендації та практичні розробки побудови рейтингу шахт за принципом інвестиційної привабливості в ринкових умовах є результатом особистих досліджень і розробок автора. Участь автора в колективно опублікованих роботах конкретизовано в списку публікацій.

Апробація результатів дослідження. Основні ідеї й положення дисертаційного дослідження доповідалися й одержали позитивну оцінку на науково-практичних конференціях: „Економічні проблеми сучасного суспільства та шляхи їх подолання" (м. Запоріжжя, 2008 р.); „Проблеми і перспективи інноваційного розвитку економіки України" (м. Дніпропетровськ, 2008 р.); „Школа підземної розробки" (м. Ялта, 2008р.); „Наука і освіта" (м. Прага, 2009 р.), „Ключові аспекти наукової діяльності" (м. Пшемишель, 2009р.).

Публікації. За темою дисертаційної роботи опубліковано у 11 наукових працях, з яких 1 монографія, 5 статей у фахових виданнях, 5 матеріалів міжнародних науково-практичних конференцій. Загальний обсяг публікацій складає 13,57 друк. арк., у тому числі особисто автору належить 7,82 друк. арк.

Обсяг і структура роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Робота викладена на 186 сторінках комп'ютерного тексту, у тому числі 22 таблиці і 10 рисунків на 15 сторінках, список використаних джерел з 217 найменувань на 21 сторінці і 3 додатка на 4 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

Розділ 1. Теоретичні основи визначення економічного розвитку та інвестиційної привабливості вугільної шахти як системи. Вивчення досвіду трансформаційних процесів в управлінні вугільним підприємством свідчить про надто велику кількість економічно недоцільних проектів. Звичайно, не останню роль відіграє постійна нестабільність зовнішнього середовища господарювання, але й внутрішніми чинниками, також, не слід ігнорувати. Способи управління виробничою системою, що використовувались раніше, не дають позитивних результатів. Тому, однією з найактуальніших проблем сьогодення для вугільної шахти є пошук механізмів управління, що гарантують залучення інвестицій на просте та розширене відтворення потужності шахт. Невизначеність програми приватизації свідчить про відсутність стратегічного бачення місця та перспектив вугільної галузі в енергетичному секторі та в економіці країни загалом. В обстановці відсутності достатніх державних коштів потрібне впровадження сучасних методів управління розвитком окремих вугільних підприємств, основою яких є стратегічний розвиток.

На підставі проведених досліджень сформульована загальна схема економічного механізму розвитку вугледобувного підприємства, однією зі складових якої є підсистема корпоративного управління. Однак в сучасних умовах, поряд з вивченням окремих аспектів роботи вугільних підприємств, особливої актуальності набуває дослідження механізму оцінки стану шахт саме в умовах корпоративного управління відпрацюванням перспективних запасів вугілля, його методів та інструментів регулювання з урахуванням різних форм їх власності. Відбір шахт в групи першочергового державного та недержавного інвестування повинен вестись за критеріями обсягів та якості промислових запасів вугілля, річної виробничої потужності і рівня резервів з пропускної спроможності ланок.

Найважливішим економічним показником будь-якого варіанта розвитку підприємства є його інвестиційна привабливість, і враховувати цей чинник необхідно, оскільки фінансові ресурси завжди обмежені. Якщо керуватися цією обставиною безпосередньо й ізольовано, то критерієм кращого варіанту завжди буде мінімум інвестицій. Однак, такий критерій не може бути прийнятий у принципі, оскільки він стимулює пріоритет найдешевших варіантів розвитку шахти, що в перспективі прирікає економіку підприємства на застій. Збільшення інвестицій дозволяє вирішити проблему збільшення обсягу видобутку вугілля, підвищення його якості, підвищення рівня концентрації виробництва, зниження собівартості. Проблема полягає в співвідношенні обсягу інвестицій і досягнутого ефекту. Тому інвестиції в умовах корпоративного управління доцільно враховувати у виді обмеження шляхом ухвалення граничного ліміту, який не може бути перевищений.

Розділ 2. Параметри порівняльної інвестиційної привабливості вугільних шахт. Підвищення ефективності функціонування вугільних підприємств в умовах гострого дефіциту державного бюджету можливо здійснювати лише поетапно шляхом закриття збиткових безперспективних підприємств і приватизації шахт перспективної групи. На цьому шляху найскладнішим є вирішення питання щодо проведення межі між перспективними та неперспективними шахтами. Ця складність зумовлена невизначеністю механізму паспортизації, тобто обґрунтуванням доцільності функціонування тієї чи іншої шахти.

У цих умовах особливу актуальність набуває пошук додаткових резервів підвищення потужності шахт, продовження термінів служби, підвищення ефективності їх роботи в зв'язку з наміченою в найближчому майбутньому приватизацією вугільних шахт України. Усі шахти країни повинні будуть пройти відповідну паспортизацію й одержати інвестиційний рейтинг.

Для підвищення об'єктивності порівняльної інвестиційної привабливості шахт можна рекомендувати спільне використання індексу стану шахти, складового показника економічної надійності і низки заздалегідь відібраних економічних характеристик, властивих шахтам даного регіону. Відповідно до цього, порівняльний рівень інвестиційної привабливості шахти складається із шести елементів: рівня видобутку, показників технологічної і геологічної надійності, економічного рівня, питомої довжини гірничих виробок і індексу стану шахти (табл. 1). Досвід показує, що кращі за одним з цих показників шахти, в цілому, не обов'язково відносяться до числа перспективних. Наприклад, великі залишки запасів можуть бути на шахті з несприятливими гірничо-геологічними умовами і з високою собівартістю видобутку вугілля.

Інвестиційний рівень шахт побудований на принципах максиміна, тобто вибору і порівняння значень діагностичних ознак шахт і шахти-еталона:

$$b = \max_l \min_k b_{kl} \quad (k, l = 1 \div n), \tag{1}$$

де k, l – діагностичні ознаки шахти, част. од.

При цьому передбачається, що вибір здійснюється за кожним стовпцем вихідних матриць значень діагностичних ознак, які найбільш відрізняються від еталонного, з наступним добором найбільшого значення.

Це дозволяє установити ступінь ієрархії, сутність якого повинна звестися до розбивки зазначеної сукупності шахт на ієрархічні групи за пріоритетністю інвестування. Таким чином, принцип ієрархії може бути надано наступними залежностями:

№	Шахта	Видобуток,	Показник	Питома	Індекс

$$n_l = \sum_{(kl)\in F_l} \delta_{kl}; \qquad n_m = \max n_l; \qquad \mu_l = \frac{n_l}{n_m}, \tag{2}$$

де n_l – кількість аналізованих шахт за l діагностичними ознаками, од.; n_m – діагностична ознака, для якої обчислена сума відстаней найбільша, част. од.; δ_{kl} – найбільша відстань між діагностичними ознаками серед найменших, част. од.; μ_l – коефіцієнт ієрархії, част. од.

Очевидно, що шахта з малими запасами є безперспективним підприємством, навіть у тому випадку, коли всі інші параметри в неї високі. Але при вирішенні питання про приватизацію або закриття шахти вона може не потрапити в розряд першочергових.

Показник інвестиційної привабливості характеризує рівень інвестицій, що можуть знадобитися для збереження і подальшої роботи шахти. Значна величина цього коефіцієнта вказує на необхідність вагомої суми інвестицій для підтримки і тим більше збільшення потужності шахти. Показник економічного потенціалу синтезує в собі різні сторони функціонування шахти, зокрема, складність гірничо-геологічних умов, організацію виробництва, ступінь використання виробничих ресурсів.

Наступним етапом дослідження передбачене визначення граничних значень діагностичних ознак, що розділяють зазначену групу шахт на рекомендовані для корпоративного управління і рекомендовані для закриття як безперспективні. У зв'язку з цим виникає необхідність визначення замикаючих шахт, інвестування в які ускладнено обмеженістю коштів, а найбільш реальна перспектива – закриття за рахунок коштів державного бюджету.

Таблиця 1

Вихідні дані для визначення інвестиційного рейтингу шахти

		тис.т/рік	технологічної надійності, част. од.	економічного рівня, част. од.	геологічної надійності, част. од	довжина гірничих виробок на 1 м лінії очисних вибоїв, м/1000т	стану шахти, Ku, част. од.
1	„Партизанська”	244	0,53	0,80	0,27	72,5	0,68
2	„Крепінська”	151	0,41	1,22	0,06	54,7	0,37
3	ім. 50-чя Рад.України	124	0,45	0,95	0,07	48,4	0,68
4	„Комсомольська”	147	0,60	0,45	0,55	74,6	0,56
5	ім. „Ізвєстій”	308	0,48	0,85	0,30	39,2	1,11
6	„Княгинінська”	248	0,79	0,77	0,33	40,8	3,73
7	„Краснокутська”	298	0,40	0,60	0,50	45,9	1,23
8	„Красно луцька”	180	0,49	0,63	0,50	52,9	0,37
9	„Міусинська”	108	0,50	0,60	0,29	44,5	0,38
10	№ 71 „Індустрія”	73	0,55	0,65	0,50	64,4	0,17
11	„Хрустальська”	182	0,58	0,81	0,19	31,1	1,49
12	„Должанська-Кап.”	1671	0,83	1,24	0,50	47,9	11,00
13	„Червоний Партизан”	1323	0,71	1,34	0,50	81,2	5,65
14	„Центросоюз”	447	0,92	1,10	0,50	94,3	0,86
15	ім. Свердлова	223	0,60	0,60	0,21	192,2	0,16
16	ім. П.Л.Войкова	134	0,95	0,65	0,25	109,1	0,77
17	„Харківська”	306	0,91	1,37	0,17	142,8	0,95
18	ім.Дзержинського	965	0,80	1,10	0,15	143	2,05
19	№1-2 Ровенська	165	0,70	0,65	0,60	60,4	0,61
20	„Ворошилівська”	705	0,85	0,85	0,12	54,3	3,70
21	ім.Космонавтів	980	0,82	1,15	0,20	87,2	2,76
22	ім.Фрунзе	1630	0,73	1,20	0,30	50,3	10,93
23	ім.Вахрушева	1216	0,88	1,05	0,24	44,4	10,05
24	№ 81 Київська	1000	0,91	0,90	0,25	48	9,26
25	„Шахтарська-Глибока”	327	0,70	0,90	0,70	59,9	1,72
26	„Постниківська”	169	0,82	1,13	0,25	62,2	0,58
27	„Шахтарська”	47	0,55	0,70	0,20	87,5	0,10
28	„Вінницька”	83	0,50	1,20	0,25	66,3	0,21
29	ім. 1 Травня	143	0,48	0,82	0,15	49,6	0,35
30	ім. 17 партз'їзду	149	0,52	0,74	0,18	98,2	0,40
31	ім. Л.І.Лутугіна	325	0,52	0,70	0,20	68,6	0,84
32	ім. К.І.Кісельова	69	0,25	0,49	0,15	89,3	0,05
33	„Прогрес”	538	0,65	0,80	0,50	74,6	3,49
34	„Волинська”	60	0,40	0,45	0,30	52,6	0,26
35	„Північна”	74	0,28	0,50	0,15	35,9	0,37
36	„Зоря”	325	0,55	0,70	0,20	64,8	0,87
37	„Ударник”	181	0,48	0,90	0,15	102,3	0,35

Цей аспект оцінки стану шахт має теоретичне й безпосередньо практичне значення. Це питання ще не одержало однозначного рішення, й у даній роботі поставлена мета визначити з позицій системного аналізу сутність такого типу шахт.

Вище запропоновано будувати інвестиційний рейтинг на основі шести елементів: рівня видобутку, показників технологічної та геологічної надійності, економічного рівня, питомої довжини гірничих виробок й індексу стану шахти. У цьому зв'язку пропонується системна оцінка стану безперспективності шахти, що ґрунтується на використанні інших критеріїв.

Перша підсистема шахти формується гірничо-геологічними умовами, які існують споконвічно і належать до некерованих чинників. Друга підсистема являє рівень технології відпрацювання запасів. Вона формується під впливом рівня очисного устаткування і природних умов, до яких ми змушені пристосовуватися. Третя – результат дії двох перших частин системи і досягнутого рівня суспільного розвитку. Природна і технологічна підсистеми впливають безпосередньо і побічно на економічні результати роботи шахти. При системному підході показник, що характеризує шахту, повинний враховувати всі три її складові, і тому стає ясною невдача спроб обмежитися яким-небудь одним показником.

Введемо поняття „ступінь перспективності". Воно становить собою кількісну характеристику того результату, що визначає ефективність системи. Звідси може бути зроблений перехід до поняття „безперспективна шахта", якщо встановити ту межу ступеня ефективності, при якій шахта відноситься до категорії „безперспективних". Оскільки шахта розглядається як сукупність зазначених трьох підсистем, то ознака „перспективності" повинна враховувати стан цих підсистем (сучасний або перспективний). Тут можуть бути різні пропозиції, і ми, на підставі аналізу структури шахти, пропонуємо наступний підхід. З кожній з підсистем вибираються дві найбільш показні характеристики, що можуть бути оцінені кількісно. Їх перелік наведено у табл. 2.

Таблиця 2

Оцінні характеристики шахти щодо її перспективності

Підсистема	Характеристика
Природна	1. Потужність пластів 2. Індекс стану шахти за природними факторами
Технологічна	1. Показник технологічної надійності 2. Питома довжина гірничих виробок
Економічна	1. Собівартість 1т готової вугільної продукції 2. Річний видобуток вугілля

Запропонованою методикою зроблена оцінка шести антрацитових шахт із замикаючої групи, виявленої порівняльним інвестиційним рейтингом (табл.3). Перелік умов, при яких шахта може бути віднесена до безперспективних, наведено у табл. 4. У ній прийняті наступні позначення: $m_{ф}$, $m_{ср}$ – фактична на даній шахті і середня в галузі потужність пластів, що розробляються, тис.т; $L_{ср}$, $L_{ф}$ – довжина підтримуваних виробок на 1м лінії очисних вибоїв, фактична по шахті і середня по галузі, м/1000т; $C_{ср}$ – середня в галузі собівартість 1т готової вугільної продукції, грн.; $C_{ф}$ – ті ж фактичні показники даної шахти, грн.

Таблиця 3

Оцінка шахт на перспективність

Шахта	Характеристика		
	Природна	Технологічна	Економічна

	Корисна потужність розроб-люваних пластів, част. од.	Індекс стану шахти з природних факторів, част. од.	Показник техно-логічної надійності, част. од.	Питома довжина гірничих виробіток, м/1000т	Собівартість 1т готової вугільної продукції, грн.	Річний видобуток вугілля, тис. тонн
„Центросоюз”	1,09	0,86	0,92	94,3	268	447
ім. Свердлова	0,95	0,16	0,60	192,2	394	223
„Харківська”	1,01	0,95	0,91	142,8	401	306
„Шахтарська-Глибока”	1,30	1,72	0,70	59,9	320	327
ім. Лутугіна	1,30	0,84	0,52	68,6	435	325
„Зоря”	1,20	0,87	0,55	64,8	445	325

Таблиця 4

Умови визнання шахти безперспективною

Із шести коефіцієнтів – показників з табл. 3, у чотирьох бажано їх збільшення, а у двох (собівартості і довжині виробки) – зменшення. Тому для останніх, як показник, прийняте не відношення фактичних величин до базових, а зворотна величина – відношення базових до фактичного. Тоді зі збільшенням собівартості і відносної довжини підтримуваних виробок ефективність роботи шахти знижується, що відповідає реальному положенню.

З табл. 4 випливає, що шахта визнається малоефективною, якщо з будь-яких двох із трьох підсистем коефіцієнти одночасно будуть не більш 0,7 або вони будуть не більш 0,7 за

Шахта	Природна		Технологічна		Економічна		Умови визнання шахти безперспек-тивною
	$m_ф/m_{ср}$	$I_ф/I_{ср}$	P_{min}/P_{max}	$L_{ср}/L_ф$	$C_{ср}/C_ф$	$D_ф/D_{ср}$	
«Центросоюз»	1,21	0,40	0,92	0,64	1,31	0,89	$T_{пр}\geq0,7$, $T_т\geq0,7$, $T_е\geq0,7$
ім. Свердлова	1,06	0,07	0,60	0,31	0,89	0,45	$T_{пр}\geq0,7$, $T_т\geq0,7$, $T_е\geq0,7$
Харківська»	1,12	0,44	0,91	0,42	0,87	0,61	$T_{пр}\geq0,7$, $T_т\geq0,7$, $T_е\geq0,7$
«Шахтарська-Глибока»	1,44	0,80	0,70	1,00	1,09	0,65	$T_{пр}\geq0,7$, $T_т\geq0,7$, $T_е\geq0,7$
ім. Лутугіна	1,44	0,36	0,52	0,87	0,80	0,65	$T_{пр}\geq0,7$, $T_т\geq0,7$, $T_е\geq0,7$

чотирма із шести показників характеристики підсистем. Таким чином, всі аналізовані шахти можуть бути віднесені до категорії перспективних за прийнятими оцінними ознаками. Запропонований комплексний підхід з урахуванням параметрів інвестиційного рейтингу дозволяє практично одержати більш повні й однозначні результати, від яких залежить продовження роботи шахти або її закриття.

Відтворення потенціалу об’єднання (компанії) – це головний зміст його інвестиційної політики і стратегії. Відтворення потужностей підприємств здійснюють за всією структурою основних засобів. Основна частина інвестиційних витрат припадає на підготовку нових горизонтів, очисних вибоїв і заміну устаткування.

Виходячи з цих передумов, економіко-математична модель оптимізації кількості перспективних шахт повинна мати такий вигляд:

$$EVA=F(x_1,x_2,...,x_n)\rightarrow max, \text{ при обмеженнях } \quad k \le xi \le S, \qquad (3)$$

де *EVA* – економічна додана вартість, тис. грн.; *x* – діагностична ознака оцінки стану шахти, част. од.; *S* – еталонне значення параметра, част. од.; *k* – квазінормативне значення (нижня межа параметра), част. од.

Аналіз результатів оптимізації дозволяє відзначити наступне: нажаль, більшість шахт із розглянутої групи – збиткові, тобто мають негативні значення *EVA*. Саме тому першим граничним максимумом функціоналу є досягнення значення *EVA* = 0. Сутність оптимізації буде зводитися до зміни меж обмежень по діагностичних ознаках у більш твердих рамках.

Розглянемо групу з шести шахт, рейтингові показники яких дозволяють припустити можливість їхнього переходу на беззбиткову роботу в процесі приватизації (табл. 5) при наступній системі обмежень:

$$\begin{cases} 509 \le x_1 \le 600 & 0,28 \le x_4 \le 0,8 \\ 0,67 \le x_2 \le 1 & 60 \le x_5 \le 79,5 \\ 0,89 \le x_3 \le 1,4 & 2,63 \le x_6 \le 11 \\ \multicolumn{2}{c}{EVA \rightarrow max} \end{cases} \qquad (4)$$

Результати оптимізації свідчать про те, що при досягненні заданих граничних значень діагностичних ознак кожна з цих шахт може працювати в прибутковому режимі. Для цього буде потрібно забезпечення не менш 500 тис.т річного видобутку, підвищення рівня концентрації до 80 м/м і за умови фінансового забезпечення – підвищення пропускної спроможності технологічних ланок до рівня 0,85-0,9.

Таблиця 5

Група шахт, які мають можливість працювати беззбитково

Шахта	EVA, тис. грн.	Діагностичні ознаки					
		x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6
„Центросоюз”	946,9	600,0	1,0	1,4	0,8	79,5	11,0
ім. Свердлова	0,0	508,9	0,7	0,9	0,3	79,3	4,8
„Харківська”	562,1	509,0	1,0	1,4	0,8	79,5	5,0
„Шахтарська-Глибока”	559,7	509,0	1,0	1,2	0,8	79,5	5,0
ім. .Лутугіна	404,7	509,0	1,0	1,2	0,6	79,5	4,0
„Зоря”	508,7	509,0	1,0	1,2	0,6	79,5	6,0

На третьому етапі розглянута група найбільш складних шахт, що мають рівень річного видобутку від 50 до 200 тис.т. Результати оптимізації зведено в табл. 6. Як було відзначено вище, для цієї групи шахт також змінюються верхня і нижня межі обмежень з урахуванням, що квазинормативним рівнем показника є значення діагностичних ознак, досягнуті цими шахтами в реальних умовах, субоптимальними – межі, досягнення яких можливі тільки в умовах приватизації таких шахт.

Таблиця 6

Група шахт із найбільш складними умовами функціонування

Шахта	EVA, тис. грн.	Діагностичні ознаки					
		x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6
ім. П.Л.Войкова	0,0	508,9	0,67	0,9	0,3	79,3	4,8

№ 1-2 Ровенська	0,0	300,0	0,81	0,9	0,7	60,4	2,6
„Постниківська”	0,0	300,0	0,98	1,1	0,4	62,2	2,6
„Шахтарська”	0,0	200,0	0,98	0,9	0,5	79,5	2,6
„Вінницька”	0,0	200,0	1,00	1,2	0,5	66,3	2,7
ім. 1 Травня	0,0	300,0	0,96	0,9	0,5	50,0	2,6
ім. 17 Партз'їзду	0,0	300,0	0,91	0,9	0,4	79,5	2,6
ім. Кисельова	0,0	200,0	0,98	0,9	0,5	79,5	2,6
„Волинська”	0,0	200,0	1,00	0,9	0,5	52,6	2,6
„Північна”	0,0	200,0	1,05	0,9	0,5	35,9	2,7
„Ударник”	0,0	400,0	0,84	0,9	0,4	79,5	2,6

Для даної групи прийнята інша система обмежень:

$$\begin{cases} x_1 \le 509 & 0{,}28 \le x_4 \le 0{,}5 \\ 0{,}67 \le x_2 \le 1 & 60 \le x_5 \le 79{,}5 \\ 0{,}89 \le x_3 \le 1{,}1 & 2{,}63 \le x_6 \le 5 \\ & EVA = 0 \end{cases} \qquad (5)$$

Рішення задачі підтвердило можливість наближення шахт цієї групи до порога беззбитковості в умовах достатнього рівня інвестування, повного використання внутрішніх резервів і умов збереження конкурентоспроможності вугілля на ринку енергоносіїв.

Для вирішення поставлених у дисертації завдань з підвищення інвестиційної привабливості за рахунок раціонального використання ресурсів вугільних шахт більш важливим є одержання необхідної динамічної інформації.

Йдеться про оперативне керування параметрами, що визначають витрати на виробництво і, отже, рівень виживання мало перспективних шахт. Як тільки умови, відповідно з якими була побудована модель, зміняться, інформація, асоційована зі статичним оптимальним рішенням, звичайно відразу ж втрачає актуальність. Аналіз моделі на чутливість саме і пов'язаний з дослідженням можливих змін отриманого оптимального рішення в результаті змін вихідної моделі.

Розділ 3. Встановлення закономірностей, що визначають доцільність корпоративного управління відпрацюванням запасів. При виборі варіанта розвитку шахти, і в тому числі з корпоративною формою управління, необхідно мати на увазі два істотно різних положення: перше, коли ускладнюються умови експлуатації для всієї шахти, друге – ускладнюються умови експлуатації в межах частини поля, що намічена для корпоративного управління. Прикладом першого може слугувати перехід шахти на відпрацювання менш потужного пласта, коли запаси більш потужних пластів уже відпрацьовані. Прикладом другого може слугувати відпрацювання запасів в ізольованих ділянках, залишених з різних причин на різних ділянках поля.

Прийняття собівартості як граничної вартісної величини можна вважати раціональним, оскільки це економічна філософія інвестора з погляду доцільності фінансування корпоративного відпрацьовування. Однак, і такий підхід може виявитися незадовільним з тієї причини, що на шахті, яка має собівартість навіть нижче середньої по об'єднанню, на ділянці корпоративного відпрацьовування вона може теоретично виявитися вище середньої по регіону, і тоді корпоративне відпрацювання запасів може виявитися свідомо недоцільним, хоча собівартість видобутку на цих ділянках буде нижче, ніж на інших шахтах регіону.

На підставі сказаного можна сформулювати наступне положення. Відпрацювання ділянки зі складними гірничо-геологічними умовами економічно доцільно, якщо загально шахтна собівартість вугілля, добутого на даній ділянці, буде не вище, ніж максимальна собівартість на шахтах України, що добувають вугілля такої ж марки, тобто виконана умова:

$$C_{i\,скл.діл.} \le \max\{C_j\} \qquad (6)$$

Загальна постановка питання наступна: визначити, при яких умовах економічно доцільно відпрацювання запасів антрациту на ділянках з відносно складними умовами (наприклад, забалансових запасів), якщо альтернативою є втрата запасів у надрах. Центральним пунктом є вибір критерію доцільності відпрацювання запасів нової ділянки або втрата цих запасів.

Як критерій економічної доцільності відпрацювання запасів антрациту в складних ділянках, вважаємо за доцільне прийняти термін окупності капітальних витрат на розробку цих ділянок, за рахунок зниження собівартості вугілля на шахті в цілому:

$$T = \frac{K}{C_0 - C_1} \le T_0 \ , \qquad (7)$$

де *Т0* – бажаний термін окупності, част. од.; *К* – додатковий капітал у розробку складних ділянок, грн.; *С0, С1* – відповідно, собівартість видобутку вугілля на шахті в цілому до і після відпрацювання складних ділянок, грн.

Зниження собівартості антрациту на шахті в цілому, у випадку розробки складних ділянок, досягається за рахунок відносної економії загально шахтних витрат на одиницю продукції в зв'язку зі збільшенням видобутку на шахті та визначається за розрахунком:

$$\Delta C = C_0 - C_1 = C_0 - \frac{R_0 + \Delta R_0}{D_0 + \Delta D_0} \qquad (8)$$

$$\Delta R_0 = \sum_{i=1}^{n} R_{\Delta i} \ ,$$

де, R_0 – витрати на видобуток вугілля на шахті в цілому до розробки складних ділянок; *Д0* – видобуток вугілля до розробки складних ділянок; ΔR_0, *ΔД0* – відповідно збільшення витрат і видобутку в зв'язку з розробкою складних ділянок; *n* – кількість врахованих процесів, де відбувається подорожчання в зв'язку з розробкою складних ділянок (очисні і підготовчі роботи, підземний транспорт, провітрювання й ін.).

З формули (8) безпосередньо випливає, що розробка складних ділянок недоцільна, якщо вона призводить до підвищення собівартості видобутку антрациту на шахті в цілому. Виключення може становити розробка ділянок особливо цінних і дефіцитних сортів, але тоді потрібні спеціальні дотації.

Підсумовуючи виконані дослідження, можна констатувати, що зміна форми власності вугільного підприємства не може бути самоціллю. Варто виходити, насамперед, з необхідності його фінансового оздоровлення, технічного переоснащення і технологічного відновлення.

При цьому приватизацію вугільного підприємства доцільно здійснювати при одночасному виконанні умов залучення недержавних інвестицій. Але існуючий механізм управління державними корпоративними правами не враховує специфіку вугільної галузі, необхідну для оптимізації співвідношення державних і недержавних коштів на розвиток шахтного фонду. При цьому необхідно забезпечити адекватну реакцію трудового колективу, менеджменту підприємства на процес формування сприятливого інвестиційного клімату, забезпечити участь всього трудового колективу і досягнення цієї мети.

ВИСНОВКИ

Дисертація є завершеною науково-дослідною роботою, в якій вирішене актуальне наукове завдання, що полягає у систематизованому вирішенні теоретичних і практичних питань удосконалення оцінки інвестиційної привабливості вугледобувного підприємства.

Критичний аналіз існуючих теоретичних і практичних підходів до управління вугільним підприємством дозволив встановити складові механізму оцінки інвестиційної

привабливості вугледобувного підприємства з метою його подальшої приватизації або для умов корпоративного управління відпрацюванням запасів. Розроблено модель вибору варіанта розвитку вугільної шахти в умовах недержавного інвестування і корпоративної форми управління відпрацюванням запасів.

Обґрунтовано поняття „ступінь перспективності" шахти, що становить собою кількісну (абсолютну або відносну) характеристику того результату, що визначає ефективність підприємства як системи. Розроблено показник, що характеризує порівняльну інвестиційну привабливість шахти, тобто її місце в низці підприємств за пріоритетністю державного і недержавного інвестування простого або розширеного відтворення на ринкових принципах.

Запропоновано модель визначення кількості інвестиційно привабливих шахт, складовими якої є максимізація економічної доданої вартості, а обмеженнями – діагностичні ознаки оцінки стану шахти з нижнім – квазинормативним і верхнім – субоптимальним показниками. Розглянуто основні закономірності, що супроводжують розвиток вугільного підприємства, і на цій основі розроблені основні напрями підвищення ефективності корпоративного управління відпрацюванням запасів шахти.

Основні результати досліджень, виконаних у дисертаційній роботі, полягають у наступному:

1. Вугільна шахта як виробнича система складається з різнорідних елементів, яким не властива адитивність, причому кожний з них має свої межі в яких цей елемент впливає на результат роботи підприємства. Властивість цілісності виявляється тільки у взаємодії елементів у виробничому процесі видобутку вугілля. Важливим є те, що паралельні і паралельно-послідовні процеси виконують функції обслуговування основних технологічних ланок, що важливо з погляду регулювання інвестиційними процесами в режимі корпоративного управління.

2. Для оцінки впливу обсягу інвестицій (як обмежень задачі) на результати роботи шахти в режимі корпоративного управління запропоновано використовувати економіко-математичні моделі вибору доцільного варіанта розвитку вугільної шахти за критерієм мінімуму середньої собівартості залежно від рівня інвестиційних коштів.

3. Порівняльна інвестиційна привабливість шахти, тобто її місце в низці підприємств за пріоритетністю державного і недержавного інвестування простого або розширеного відтворення на ринкових принципах, характеризується комплексним показником. Він поєднує в собі фактори технології (обсяг виробництва або пропускна спроможність), економічний потенціал і ступінь забезпеченості запасами. Через те, що шахта є динамічною системою, в ній не може бути „вічних" оцінок: кожна з них дійсна лише в деякому часовому інтервалі.

4. Обмеженість інвестиційних коштів у державних і недержавних інвесторів диктує необхідність ранжирування шахт об'єднання (компанії) за інвестиційною привабливістю щодо пріоритетності фінансування. Таке ранжирування ґрунтується на принципах максиміна, тобто вибору і порівняння значень діагностичних ознак шахт і шахти-еталона. Економічний зміст оціночних показників неоднаковий, і саме ця обставина дозволяє при їх спільному використанні одержати більш повну, ніж при використанні будь-якого одного показника, рейтингову оцінку.

5. Побудований на цій основі кластер є основою для виділення однорідних груп шахт за природними, технологічними і економічними ознаками. Виділення таких груп здійснюється виключенням із кластера зв'язків між шахтами, що більше деякої критичної величини (у даному випадку це 0,37). Цей поріг є максимально допустимою величиною мінімальних відстаней між відповідними показниками шахт.

6. Добір груп шахт здійснюється на основі звуження меж обмежень задачі в міру зниження інвестиційної привабливості окремого підприємства із застосуванням спеціальної моделі, складовими якої є максимізація економічної доданої вартості, а обмеженнями – діагностичні ознаки оцінки стану шахти з нижнім – квазинормативним і верхнім – субоптимальним показниками.

7. Обґрунтовано поняття „ступінь перспективності” окремого підприємства, що є кількісною (абсолютною або відносною) характеристикою того результату, який визначає ефективність функціонування шахти в системі об'єднання (компанії). Зокрема, запропонований параметр *T,* що характеризує топологію мережі виробок (рівень концентрації гірничих робіт), іншими словами – ступінь складності підземного господарства шахти. За пропонованою методикою зроблена оцінка шести антрацитових шахт із замикаючої групи виявленою оцінкою їх інвестиційної привабливості.

8. Поняття „корпоративне управління шахтою при відпрацюванні запасів” є досить складним, відносним і значною мірою, невизначеним з погляду гірничо-геологічних умов залягання залишкових запасів. Саме тому, управління відробкою запасів у споконвічно існуючих гірничо-геологічних умовах здійснюється лише шляхом відмови від роботи в тих або інших складних умовах. При цьому корпоративне управління відпрацюванням може вважатися обґрунтованим, якщо вона призведе до зниження собівартості видобутку вугілля на шахті в цілому не менш ніж на встановлену величину ΔS.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Монографії

1. Терещенко М.К. Управління техніко-економічними параметрами вугільних шахт: / [С.В. Саллі, Я.П. Бондаренко, М.К. Терещенко] – Д.: Герда, 2009. – 150 с. (розділи 2,3) – 100 пр. – ISBN 978-966-8856-23-5.

Особистий внесок: розроблені параметри порівняльної інвестиційної привабливості вугільних шахт та встановлені закономірності, що визначають доцільність корпоративного управління доробкою запасів.

Статті у наукових фахових виданнях

2. Терещенко М.К. Роздержавлення підприємств вугільної галузі: необхідність чи самоціль? / М.К. Терещенко // Інформаційно–аналітичний журнал „Схід”. – Донецьк, 2007. – № 3 – С. 26 – 28.

3. Терещенко М.К. До проблеми паспортизації вугільних шахт в процесі їх приватизації / М.К. Терещенко // Економіка: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць. – Випуск 241: В 5 т. – Т. ІІІ. - Дніпропетровськ: ДНУ, 2008. – С.587 – 594.

4. Терещенко М.К. Модель оптимизации числа приватизируемых шахт / М.К. Терещенко // Економіка: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць. – Випуск 242: В 4 т. – Т. І. - Дніпропетровськ: ДНУ, 2008. – С.194 – 201.

5. Терещенко М.К. Економічна оцінка запасів вугілля в умовах корпоративного відпрацювання / І.І Павленко, С.В. Саллі, М.К. Терещенко // Економічний вісник Національного гірничого університету. – Дніпропетровськ, 2008. - № 3. – С. 97 – 102.

Особистий внесок здобувача*:* розроблено основні напрями підвищення ефективності корпоративного управління відпрацюванням антрацитових шахт.

6. Терещенко М.К. Дослідження доцільності доопрацювання антрацитових шахт / С.В. Саллі, М.К. Терещенко // Збірник наукових праць ДонДУУ: „Оцінка ефективності використання ресурсів підприємствами Донецького регіону”: Серія „Економіка”. – Т.ІХ, вип. 110. – Донецьк: ДонДУУ, 2008 – С. 118 – 125. Особистий внесок здобувача*:* визначено економічну доцільність відпрацювання запасів антрациту на ділянках з відносно складними умовами.

Матеріали наукових конференцій

7. Терещенко М.К. Економічні особливості функціонування підприємств вугільної галузі, їх роль в подоланні енергетичної кризи країни / М.К. Терещенко // Матеріали XVI

Міжнар. наук. конф. молодих науковців „Наука і вища освіта”. – Запоріжжя: КПУ, 2008. – Т.1 – С. 145 – 146.

8. Терещенко М.К. Некоторые аспекты разгосударствления и приватизации предприятий Украины / М.К. Терещенко // Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. „Проблеми і перспективи інноваційного розвитку економіки України” – Д.: Національний гірничий університет, 2008. – Т.1. – С. 87 – 90.

9. Терещенко М.К. Параметры рейтинговой оценки угольных шахт в режиме горного аудита / С.В. Саллі, М.К. Терещенко // Збірник наукових праць II Міжнар. наук.-практ. конф. „Школа підземної розробки” – Д.: Національний гірничий університет, 2008. – С. 202-207.

Особистий внесок: розроблено показник, що характеризує порівняльну інвестиційну привабливість шахти, тобто її місце в низці підприємств за пріоритетністю державного і недержавного інвестування простого або розширеного відтворення на ринкових принципах.

10. Терещенко М.К. Основные направления повышения эффективности корпоративной отработки запасов антрацитовых шахт / М.К. Терещенко // Матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції „Наука і освіта – 2008/2009”. – Прага: Education and Science, 2009. – С.98 – 100.

11. Терещенко М.К. Особенности оценки состояния шахт, работающих с низкой степенью эффективности / М.К. Терещенко // Матеріали V міжнародної науково-практичної конференції „Ключові аспекти наукової діяльності – 2009”. – Пшемишель: Nauka i studia, 2009. – С.20 – 23.

АНОТАЦІЯ

Терещенко М.К. Удосконалення оцінки інвестиційної привабливості вугледобувного підприємства. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Національний гірничий університет, Дніпропетровськ, 2010.

Дисертація присвячена актуальним проблемам удосконалення оцінки інвестиційної привабливості вугледобувного підприємства з метою його подальшої приватизації або для корпоративного управління відпрацюванням запасів.

З метою виявлення пріоритетності шахти в низці підприємств державного і недержавного інвестування запропонований механізм побудови рейтингу шахт за принципом інвестиційної привабливості. Для поділу шахт які рекомендовані для корпоративного управління і рекомендовані для закриття як безперспективні, розроблена модель вибору варіанта розвитку вугільної шахти в умовах недержавного інвестування і корпоративної форми управління відпрацьовуванням запасів. Обґрунтовано поняття „ступінь перспективності” шахти, і на цій основі запропонована модель оптимізації кількості інвестиційно привабливих шахт. Визначено основні напрямки підвищення ефективності корпоративного управління відпрацюванням запасів антрацитових шахт на основі закономірностей, що супроводжують розвиток вугільних підприємств.

Ключові слова: вугільна шахта, інвестиційний рейтинг, шахта-еталон, ієрархія, кластер, приватизація, додана вартість, поріг беззбитковості, корпоративне управління відпрацюванням запасів.

АННОТАЦИЯ

Терещенко М.К. Усовершенствование оценки инвестиционной привлекательности угледобывающего предприятия. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Национальный горный университет, Днепропетровск, 2010.

Диссертация посвящена актуальным проблемам усовершенствования оценки инвестиционной привлекательности угледобывающего предприятия с целью его дальнейшей приватизации или для условий корпоративного управления отработкой запасов.

На основании проведенных исследований сформирована общая схема экономического механизма развития угледобывающего предприятия, одной из составляющих которой является подсистема корпоративного управления. В современных условиях, рядом с изучением отдельных аспектов работы угольных предприятий, особую актуальность приобретают исследования механизма оценки состояния шахт именно в условиях корпоративного управления доработкой перспективных запасов угля.

Многообразие трудно прогнозируемых характеристик естественной среды и их значений, которые определяют эффективность угледобычи, с одной стороны, и ограниченность возможных вариантов технологических схем и типов механизации – с другой, определяют необходимость использования последних в широком диапазоне горно-геологических условий. Поэтому возникает проблема последовательности отработки участков с разными условиями, с учетом отдаленности этих участков и неодинаковой отработки их по времени.

Важнейшим экономическим показателем любого варианта развития предприятия есть его инвестиционная привлекательность, и учитывать этот фактор необходимо, поскольку финансовые ресурсы всегда ограничены. Предложенный механизм построения рейтинга шахт по принципу инвестиционной привлекательности, а именно, их места в ряде предприятий по приоритетности государственного и негосударственного инвестирования простого или расширенного воспроизводства на рыночных принципах. Для этого разработан показатель, который характеризует сравнительную инвестиционную привлекательность шахты. Инвестиционная привлекательность может быть представлена как интегральный показатель целесообразности вложения капитала инвестором в какой-нибудь объект (страну, регион, область, предприятие). При этом в широком толковании этого термина показатель может представлять великое множество как формализованных, так и неформализованных факторов или критериев, а в узком значении инвестиционная привлекательность должна пониматься как интегральный показатель строго определенного набора формализованных показателей, стандартизированных по единому принципу для корректной сопоставимости.

Разработанная модель выбора варианта развития угольной шахты в условиях негосударственного инвестирования и корпоративной формы управления отработкой запасов позволяет определить предельные значения диагностических признаков, которые разделяют указанную группу шахт на рекомендованные для корпоративного управления и рекомендованные для закрытия как бесперспективные.

Обосновано понятия «степень перспективности» шахты, и на этой основе предложена модель оптимизации количества инвестиционно привлекательных шахт. Целью данной модели является максимизация экономической добавленной стоимости, а ограничениями – диагностические признаки оценки состояния шахты с нижним – квазинормативным и верхним – субоптимальным показателями. Понятия «степень перспективности» отдельного предприятия есть количественной характеристикой того результата, который определяет эффективность функционирования шахты в системе объединения (компании).

Определены основные направления повышения эффективности корпоративного управления отработкой запасов антрацитовых шахт на основе закономерностей, которые сопровождают развитие угольных предприятий. Целесообразность корпоративного управления отработкой запасов может считаться обоснованной, если себестоимость добычи угля по шахте в целом снизилась на фоне уменьшения себестоимости в границах корпоративных участков по сравнению с себестоимостью до разработки новых участков.

Ключевые слова: угольная шахта, инвестиционный рейтинг, шахта-эталон, иерархия, кластер, приватизация, добавленная стоимость, порог безубыточности, корпоративное управление отработкой запасов.

ANNOTATION

Tereshenko M.K. Improvement of assessment of investment attraction of Coal Producer. – Manuscript.

Thesis for a degree of Candidate of Economics on 08.00.04 Specialty – economics and Enterprise Management (on types of economic activities). – National mining University, Ministry of Education and Science of Ukraine, Dnepropetrovsk, 2010.

The thesis is devoted to actual problems of improvement of assessment of coal producer investment attraction with the purpose of its further privatization or corporative control of coal mining.

To show a mine's priority among enterprises of both public and private investment there is given a way to rate mines on the principle of investment attraction. To olla that the index characterizing comparative investment attraction of a mine has been developed.

To divide mines in to those recommended for corporative control and ones to be closed as commercially unviable there has been developed model of alternative progress of a coal mine in the context of private investment and corporative from of coal mining control. There is based a notion of a mine's "viability level". It helps to create a model of optimization of commerciality attractive mines, which component are maximization of economic added value. Its limitations are diagnostic signs of mine's assessment with lower quasistandard index as well as upper suboptimal index. There are determined the key ways to improve efficiency of corporative control of antractite mines on the basis of laws following the development of coal enterprises.

Key words: coal mine, investment rate, mine-standard, hierarchy, cluster, privatization, added value, breakeven threshold, corporative control.

ТЕРЕЩЕНКО Марина Костянтинівна

УДОСКОНАЛЕННЯ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ВУГЛЕДОБУВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Спеціальність 08.00.04 – Економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня

кандидата економічних наук

Підписано до друку 25.11.2009. Формат 60х90/16. Папір офсет. Ризографія.
Ум. друк. арк. 1,0. Обл.-вид. арк. 1,0. Тираж 120 прим. Зам. № .

Національний гірничий університет
49027, м. Дніпропетровськ, просп. К. Маркса, 19.